

TIDEVARVET

N:r 46: 1928

Mitt i sin skaparkraft är en födelsedagsartikel om Selma Lagerlöf av Elin Wägner.

Det politiska läggspelet ledande artikel med anledning av planerna på ett centerparti.

Om John Bunyan skriver: Anna Björkman med anledning av 300-årsminnet av hans födelse.

Längs horisonten behandlar amerikanska presidentvalet, Poincarés fall och återuppståndelse och slutakt i dramaten om engelsk-franska ententen.

Ur Elin Wagners nya bok uttrycka vi den sist skrivna novellen Drottningen med början i detta nummer.

Ruth Perssons fortsättningsberättelse Befriade fortsätter i nästa nummer av Tidevarvet.

Gatans herrar i motsättning till gatans barn, behandlar ett par aktuella, allbekanta fall: påstapeln och flickan på Drottninggatan.

Svenska Eldbegångelse

Föreningen

Normalstorg 2A — Stockholm

Öppen 10-4, lördags- o. helgdags-

ämnen 10-2

Tel. Norr 2300 för eldbegångelse-

Norr 2380 » medlemsansökan.

Avgift 10 kr. en gång för alla, för begravningsförsäkrad 5 kr. Krematorier i Stockholm, Göteborg, Örebro och Helsingborg.

Homeopatiska

Självläkaren

av Klara Fränstén.

Ny upplaga (7-8 tusendet). Första svenska originalarbete byggt på egna erfarenheter. Förord av Läkare, Fås å S. F. S. V. H. Byrå, Sibyllengatan 36 Stockholm.

Pris 6 kr. Utgiven av Svenska Föreningen för vetenskaplig homeopati.

Mitt i sin skapargärning

VID SELMA LAGERLÖFS 70-ÅRS DAG

A v E L I N W Ä G N E R

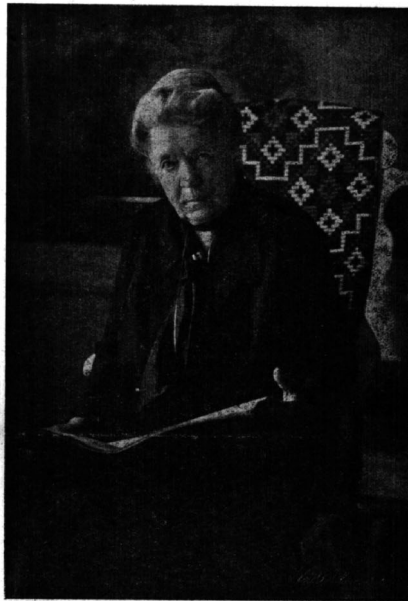
Selma Lagerlöf fyller 70 år, hon har kommit till sin huvudstad, och svenska folket, mera enigt och beständigt i sin kärlek till henne än i något annat, firar henne nu av uppriktigt och tacksamt hjärta. Sveriges hyllning har väl mågot mera av äganderättskänsla och därav betingad stolthet än andra länders men i övrigt är hennes diktarkarivärld blivnen underligt universell. Heia den värld som läser romaner, som älskar sagor och äventyr är med om att hylla henne.

Det är mycket lockande att försöka sätta sig in i hur det ska kännas att på detta sätt vara ett världs-festföremål. Att vara kollektivt beundrad har väl liksom att vara kollektivt illa omtyckt en genomgripande inverkan på föremålet. Det angår en och angår en ändå inte. Det uppfyller atmosfären som en stimulerande rökelse eller en dopprimerande giftgas. Men samtidigt har föremålet en känsla av att kärleken liksom hatet är något operosligt. Det riktar sig mot något, som icke är ens innersta jag. Det träffar icke hjärtat så som den lidelsefulla personliga kärleken eller hatet.

Det är min fantasivärld man älskar, kunde Selma Lagerlöf säga, men vem känner mig som alltid dolt mig bakom de gestalter jag skapat? Långt bättre känner man Gösta Berling, majorskan, Ingmar Ingmarson, Nils Holgersson och Charlotte Löwensköld än mig. Jag är med i mina böcker liksom sagoberätterskan är med vid brasan i den krets hon underhåller, men samtidigt är jag inte med, därför att jag lika litet som hon berättar om mig själv. Liksom hon är jag nödvändig för att förtrollningen skall uppstå, men liksom hon är jag mediet, jag är till för deras behag.

Det här försöket till invändande i en diktares ställning till sin världsbeundrarkrets må ha slagit väl eller illa ut. En ting kan man dock vara viss på. Det nämligen, att hur mycket än hyllningen och tacksamheten betyder för Selma Lagerlöf såsom ett tecken på att hon förstått ge människorna vad de begärt och behövt och att hennes livs arbete alltså i sållsynt grad är rättfärdigt, så betyder det mindre än den stora betydelsen att hennes genius, att inspirationen, stannat kvar hos henne in i ålderdomen och firar 70-årsdagen med henne.

Selma Lagerlöf har nu just avslutat ett stort epos, en berättelse-cykel från Värmland, i mångt och

Selma Lagerlöf

mycket en motsvarighet till hennes ungdoms hjältepos. Gösta Berling. Hon säger själv att hon inte längre ämnar sysselsätta sig med dessa personer, som »blivit för gamla», men få se, om hon får ro för det, innan deras öden nått sin fullbordan.

Cykeln handlar om tre kvinnor som likt de tre normorna emellan sig skapa en mans livsöde. Det är här som jämförelsen med Gösta Berling inställer sig. Att båda dessa män voro vilsekoma värmlandspräster är en mera ytlig likhet.

Den andra delen i denna cykel har just utkommit. Den heter som alla veta Anna Svärd efter en av de tre kvinnorna och är en direkt fortsättning på Charlotte Löwensköld, som var den första av de tre. Sammanbandet mellan dessa båda böcker är mycket intimt — anknytningen till Löwensköldska ringen genom den tredje av kvinnorna Thea Sundler som är ett slags hämndens redskap för den oförrätt Malvina

Spak fick lida, förefaller mera uttänkt än naturlig.

Genom dessa sina böcker har Selma Lagerlöf varit ute för att visa hur en människa kan bli kallad till världen för att fylla en uppgift i en annan människas liv. Här är det två goda kvinnor och en ond som äro kallade att göra något av Karl-Arthur Ekenstedt, var på sitt särskilda sätt. Människorna formas under varandras händer.

Ja, där ser man följden av att Selma Lagerlöf slutat mitt i historien. Det blir den att läsaren sätter sig ner och försöker dikta vidare, i stället för att snällt redogöra för det lästa.

Början av historien som vi fingo i romanen Charlotte Löwensköld får en helt annan belysning, sen man läst Anna Svärd. Man ser nu, att den i all sin älskvärda graciösa finurlighet är upptakten till allvarssamma händelser. Redan där var ju striden om människens själ skarp och

smärtsamt nog, men man anade icke riktigt hur dödligt allvarlig den skulle komma att bli. Skildringen omfattar nu ett större register och har större mörker och tyngd.

Anna Svärd är den vandrande dalkullan med kramsäcken på ryggen som Karl-Arthur Ekenstedt tog till hustru va någon slags missförstånd folklighet. Hon är naturbarnt, kvinnan i ofördärvad ursprunglighet. Hon älskar, hon hatar, hon sliter och strävar, värdar och förkovrar av sin egen inre givna kraft, på ett underbart självfallet sätt. Hon är ett ståtligt motstycke till den mera finslipade och komplicerade Charlotte Löwensköld. Thea Sundler är dem båda värdig, i sin onsdas resning, sin slughet och farlighet. Författarinnan har själv varit mycket road av henne. — Hon skrev sig själv, yttrade hon på tal om Thea Sundler. Gemensamt för de tre kvinnorna är att de äro fullkomligt vissa tveklösa och suveräna i sitt handlande. Här är det mannen som är halv-hjärtad, tveksam och har osäkra förärvade instinkter. De älska, det ger dem sammanhang och en trygghet botten för allt handlande. Han älskar inte, därför är han osäker i världen.

I sista kapitlet får man veta i andra hand, genom hans hustrus iakttagelser under den predikan han håller efter sin återkomst från missionsfältet i Afrika att han äntligen lärt sig älska någon. Han älskar hedningarna som han predikat för. Boken slutar med att han knacker på hustruns dörr efter många års bortovaro. Men vi få inte se honom i handlande, vi få inte veta om kärleken gjort honom till en hel, en viss och suverän människa. Men det måste ju bli så. Ty skiljelinen mellan människorna går mellan dem som älska och dem som icke älska. På många sätt kunna vi handskas med varann och kasta in varann i lycka eller olycka. Men först den som har väckt upp kärleken hos en annan har verkligen lyckats förvandla den och föra den över skiljelinen i en annan värld. Det är Selma Lagerlöfs övertygelse nu som förr.

Lappcentralen

• som ger arbete åt döva kvinnor lagar alla slags kläder, linne m.m. och syr nytt, Reelt arbete, Rådmanngatan-5, nb, tel, 161 93.

NORDINGS
ERIKSÄGATAN 15 STOCKHOLM HÄMMINGGATAN 12
eau de cologne

glatt prat om mat

hör man i
de familjer
som köpa i

Konsum

Billiga o ch
sunda varor i
sunda butiker.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag. Sistaspan 1-3, 2 kr., Stockholm.

UTGIVARE: Ada Nilsson. REDAKTIONSKOMMITTÉ: Eln. Wäger, Ellorah Tamn, Honorina Hedin.

REDAKTIONSEKRETERARE: Carin Hermelin. Mottagningstid 10-12. Telefon Norr 4842.

EXPEDITION: Telefon Norr 28243. Komorsid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6.-, halvår kr. 3.50, kvartal kr. 2.-. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS: 1 text r. 2.-, 2-4 r. 3.-, 5-10 r. 4.-, 11-20 r. 5.-, 21-30 r. 6.-, 31-40 r. 7.-, 41-50 r. 8.-, 51-60 r. 9.-, 61-70 r. 10.-, 71-80 r. 11.-, 81-90 r. 12.-, 91-100 r. 13.-, 101-110 r. 14.-, 111-120 r. 15.-, 121-130 r. 16.-, 131-140 r. 17.-, 141-150 r. 18.-, 151-160 r. 19.-, 161-170 r. 20.-, 171-180 r. 21.-, 181-190 r. 22.-, 191-200 r. 23.-, 201-210 r. 24.-, 211-220 r. 25.-, 221-230 r. 26.-, 231-240 r. 27.-, 241-250 r. 28.-, 251-260 r. 29.-, 261-270 r. 30.-, 271-280 r. 31.-, 281-290 r. 32.-, 291-300 r. 33.-, 301-310 r. 34.-, 311-320 r. 35.-, 321-330 r. 36.-, 331-340 r. 37.-, 341-350 r. 38.-, 351-360 r. 39.-, 361-370 r. 40.-, 371-380 r. 41.-, 381-390 r. 42.-, 391-400 r. 43.-, 401-410 r. 44.-, 411-420 r. 45.-, 421-430 r. 46.-, 431-440 r. 47.-, 441-450 r. 48.-, 451-460 r. 49.-, 461-470 r. 50.-, 471-480 r. 51.-, 481-490 r. 52.-, 491-500 r. 53.-, 501-510 r. 54.-, 511-520 r. 55.-, 521-530 r. 56.-, 531-540 r. 57.-, 541-550 r. 58.-, 551-560 r. 59.-, 561-570 r. 60.-, 571-580 r. 61.-, 581-590 r. 62.-, 591-600 r. 63.-, 601-610 r. 64.-, 611-620 r. 65.-, 621-630 r. 66.-, 631-640 r. 67.-, 641-650 r. 68.-, 651-660 r. 69.-, 661-670 r. 70.-, 671-680 r. 71.-, 681-690 r. 72.-, 691-700 r. 73.-, 701-710 r. 74.-, 711-720 r. 75.-, 721-730 r. 76.-, 731-740 r. 77.-, 741-750 r. 78.-, 751-760 r. 79.-, 761-770 r. 80.-, 771-780 r. 81.-, 781-790 r. 82.-, 791-800 r. 83.-, 801-810 r. 84.-, 811-820 r. 85.-, 821-830 r. 86.-, 831-840 r. 87.-, 841-850 r. 88.-, 851-860 r. 89.-, 861-870 r. 90.-, 871-880 r. 91.-, 881-890 r. 92.-, 891-900 r. 93.-, 901-910 r. 94.-, 911-920 r. 95.-, 921-930 r. 96.-, 931-940 r. 97.-, 941-950 r. 98.-, 951-960 r. 99.-, 961-970 r. 100.-, 971-980 r. 101.-, 981-990 r. 102.-, 991-1000 r. 103.-

Stockholm 1928 Wahlstedts Tryckeri Aktiebolag Storgatan 22

Politiskt laggspel

Under titel »politiska framtidssikt» och »liberala partiets framtid» har hovrättsråd Viktor Petren i Göteborgspress uttalat sig angående det politiska läget efter valen: Författaren anser, att det lyckligaste varit om regeringskrisen blivit löst genom att liberaler, frisinna och bondeförbundare bildat ministär. Han framhåller, att »två vägar ligger öppna för den närmaste tiden: sanningen en gemensam vänsterfront med socialdemokraterna, sedan dessa definitivt frigjort sig från kommunisterna, eller bildandet av ett gemensamt centerparti» och anser för sin del, att »fråga är, om det icke skulle vara för den politiska utvecklingen i landet lyckligt att få till stånd ett stort centerparti mellan flygelpartierna, höger och de två arbetarpartierna, ett centerparti bestående av frisinna, liberaler och bondeförbundare. Detta blev i så fall ett stort och viktigt parti.» Artiklarna utgöra också en protest mot Stockholmsliberalernas sätt att avskeda hr Löfgren och en försäkran, att liberalerna i Göteborg och landet för övrigt komma att hålla fast vid sin partichef. Även talas om det goda resultatet av liberalernas medverkan i de frisinnaes regering och förhoppningen om en snar återföring mellan dessa båda partier.

Inga sammansättningar äro otänkbara inom partipolitikens laggspel, där räknekonsten har fritt spelrum. Men det vore i alla fall förvånande, om inte valrörelsen 1928 skulle lämna några spår efter sig. En regering har rätt att bli bedömd efter sina gärningar, det är sant. Men när man nu prisar den nya högerministeriets humana framfart och låter sig imponeras av den, får man ändå inte glömma högers valagitation och valaffärsfiskeri, som äro i stånd att upprepas, så snart tillfälle yppar sig, och som var uttrycket för en åskådning vilken alltiångt stadfäster sin makt. Trots alla folkliga regeringsförklaringar, och att mellanpartierna nu skulle återförenas utan vidare, efter att ha motarbetat varandra allt sedan de skildes åt, kan visserligen ske formellt, men knappast bli av varaktigt beskaffenhet, om där inte finns någon annan föreningslänk än uträkning. Skulle detta nybildade gamla parti sedan samarbeta med socialdemokraterna? Det är också tänkbart! Nöden har ingen lag. Men ovanpå den borgerliga samlingens verk kommer det nog i så fall att knaka åskigt i fogarna. Återstår då bildandet av ett centerparti. Det har all sannolikhet att lyckas. Det vore följaktligt. Men icke desto mindre olagligt. Hur ha inte liberalerna dragits åt höger år för år? Och bondeförbundarna, som visserligen ibland få sina infall, är med undantag av Norrlandsrepresentanterna, ren höger. Det blir en borgerlig samling

Två personer föröva en rad inbrott, så sänder frösten till konfektvaraffär, paraffylaffär och pålsvaraffär, tilläggs sig vad de i hastigheten komma över, bliva uppfäckta och häktade — en ganska vanlig och släpa en opium, som håller tillgodo med ansvarslösa personers utnyttjande av skyddslova värelser, imbecilla, alkoholister och minderåriga. Skyddsåtgärder och åter skyddsåtgärder för »gatans barn» mot »gatans herrars är det som »den omöjla och kortsynta kritiken från kvinnohåll» gång på gång förordad.

Måhända skulle det vara av ett vägas intresse att nämna studera den väg som det von Kochska förslaget anvisar i ett fall som det här berörda. Såvitt vi kunna förstå skulle de båda flickorna istället för att för lödrivari dömas till Landskrona, inställas införelse Landskrona hjälpskott. Eftersom de tröiggen inte fått fattigvård skulle de hänvisas till arbetsföredningen. Den vägen ha de själva utan resultat försökt, det visar deras arbetsförmedlingskort. Så återstår alltså vad förslaget kallar hjälparbete, d. v. s. av staten eller under dess medverkan ordnad arbete — exempelvis skogsarbete. Vi veta helt naturligt icke om dessa åtgärder skulle återföra flickorna på den rätta vägen, lika litet som vi veta om de av oss förordade åtgärderna skulle gjord. Men enligt de sista nämnda skulle de åtminstone den ena flickorna, som värdigt har betecknats till Landskrona för en myndig och följaktligen enligt vår mening borde falla under barnavårdsnämndens kommande vidare förordade vid ett kraftigt understöd åt frivilligt hjälparbete. När flickorna släpptes ut från Landskrona och ånyo skulle börja söka arbete hade de ingen som tog hand om dem och hjälpte dem, utan inbrotten blev deras sätt att uttrycka sig uppåt.

Vi ha visserligen icke nu anledning att närmare diskutera det redan avlidne von Kochska förslaget och dess förtjänster eller fel, men vi ha anledning att åter och återigen tala om, att det icke framstår de föreslagna skyddsåtgärderna i överskådligt taget det bästa i detta förslag, som gjorde det helt omöjligt. Det var för föromten om de saker, som i detta sammanhang äro betydelselösa men som måste betecknas som svagheter — den princip, på vilket det byggde, som gjorde det hela oantagligt. För oss står det fortfarande lika klart, att det icke vidare går att inrikta åtgärderna mot prostitutionen enbart mot den ena parten i förtelsen, den som i de flesta fall är skyddslös och ekonomiskt den borgerliga samlingen, som det Ekmaniska partiet kan våga avsluta sig till utan fruktan att mista sina skärer. Det vore ett centerparti som kom att kunna stödja de samhällsbevarande ännu mera, än om dess medlemmar förenade sig med högers skärer, ty namnen frisinna, bondeförbundare och liberal, någon gång årtidiga i en gest åt socialdemokraterna, kan locka mycket folk, som inte vill tänka, att rösta. Om nu läget är sådant, att dessa partier trivas tillsammans och ha gemenskap, så är naturligtvis ett centerparti det enda riktigt. Det måste erkännas. Det kan bli ett stort parti. Samtidigt gräver dock frisinnet, liberalismen därmed sin egen grav.

Kanske var detta meningen med den borgerliga samling, som fullbordades vid andrakammarvalet 1928. Då blir det väl nya människor och nya sammansättningar som få ta upp den livsyn frisinna åskådning var ämnad att bära fram. Utvecklingen vet att finna sina verktyg!

»Ett fullkomligt upprörande fall har nyligen inträffat här i Stock-

holm, då polisen av oförstånd tröiggen — man vill ju inte gärna förutsätta illvilja — stälpte en ung flicka. Flickan hade varit dömd till Landskrona, men väl utställd därifrån hade hon följt anställning som diskerska på en automat och skött till belåtenhet sin anställning i tre månader. Så blev hon en dag vid middagstiden anhallen av en poliskonstapel på Drottninggatan och avfordrad till polisstationen för förhör under ett stort tillöpp av nyfikna. Under förhöret uppgav hon, att hon hade anställning där och där, varvid en konstapel för att kontrollera hennes uppgifter vingde upp hennes cheff. Jo flickan hade mycket riktigt anställning där, men efter vad som nu hade skett och med vetskap om att hon tidigare blivit dömd för lödrivari Ville man inte för framtiden mera veta av henne. På vilket sätt hade fick hon sin lön och sitt avsked. Kan man tänka sig ett mera effektivt sätt att kasta flickan in i prostitutionen igen.

Må vara icke så bryskt men egentligen utefter samma linje handla också dessa arbetsgivare, som geva sina anställda rena svältöner och tvinga i synnerhet de unga flickorna till extra inkomster. Så länge den betalande parten i prostitutionsförtelsen är så oerhört frikostig och ansvarslös som nu är fallet, så länge kommer det också att finnas unga flickor, som välja denna väg såsom den mest inkomsträngande. För att belysa detta slag av arbetslöshet behövs man inte taga ett så drastiskt exempel som chefen för en stor firma i Göteborg, som på ett av sina biträdens begäran om löneförhöjning svarade: »Fröken, som ser så bra ut måtte väl kunna skaffa sig hur mycket extra som helst.» Det finns närmare till hands liggande exempel. I dagens tidning finna vi relaterade förhållanden vid ett varuhus här i Stockholm, där flickorna få gå på skolorna, utföra ett tungt och påfrestande arbete för ett kronor. Lev på den summan i Stockholm, den det förstår!

Må det nuvarande systemet komma bort och må alla goda krafter i samhället enas om att skydda och hjälpa till rätta dem som icke kunna taga vana på sig själva! I denna punkt inavstämning vi helt med Svenska Morgonbladets slutkläm med dess förslag, som gör att det nuvarande utformda, hopplöst ineffektiva systemet skall få fortfara. Tidningen väntar sitt hopp till den nya kommitté, som har saken under utredning och får man fatta frågan som en pricking för kommittén, så är den i detta avseende befogad. En mängd förarbeten hade redan vidtagits, då ju som bekant redan två, fullständiga förslag förelagat och livgivits. På ett mycket emellerit kommitténs betänksamma förslag färdigt. Då torde vi återkomma.

Men tyvärr är det så, att lagar äro mycket otympliga instrument, när de skola mäta de enskilda fallen. När har man sett detta tydligare än ifråga om den ensamma modern som dödade sitt nyfödda barn och i sju långa år förde med sig det lilla barnet och de ohyggligaste samvetslöshet över sin gärning. När kvinnan icke lämnade henne ro angav hon sig själv för polisen och dömdes till fängelse. Kanske det enda starka »pionionsstorm» som detta fall uppväckt till förmån för den dömda kan återskänka henne friheten, men det är ju i så fall ett undantag som kanske aldrig upprepas. I huru många andra fall, som aldrig nå oss, klubbar icke lag och samhällsordning obarnbart generellt.

»Ett äro dessutom så mycket som sammansvär sig mot de unga flickorna, när de komma ut från Landskrona. Ingen hjälper dem på fötter, men många på fall. De äro stämpelade från Landskrona och äro de aldrig så fast beslutna att bryta med sitt föregående, så fördras det så oerhört mycket av fast karaktär, mod och vilja, innan de övervinnet fördömdarna och de förtuffade meningarna och glidit in bland oss andra igen.»

»Ett fullkomligt upprörande fall har nyligen inträffat här i Stock-

holm, då polisen av oförstånd tröiggen — man vill ju inte gärna förutsätta illvilja — stälpte en ung flicka. Flickan hade varit dömd till Landskrona, men väl utställd därifrån hade hon följt anställning som diskerska på en automat och skött till belåtenhet sin anställning i tre månader. Så blev hon en dag vid middagstiden anhallen av en poliskonstapel på Drottninggatan och avfordrad till polisstationen för förhör under ett stort tillöpp av nyfikna. Under förhöret uppgav hon, att hon hade anställning där och där, varvid en konstapel för att kontrollera hennes uppgifter vingde upp hennes cheff. Jo flickan hade mycket riktigt anställning där, men efter vad som nu hade skett och med vetskap om att hon tidigare blivit dömd för lödrivari Ville man inte för framtiden mera veta av henne. På vilket sätt hade fick hon sin lön och sitt avsked. Kan man tänka sig ett mera effektivt sätt att kasta flickan in i prostitutionen igen.

Må vara icke så bryskt men egentligen utefter samma linje handla också dessa arbetsgivare, som geva sina anställda rena svältöner och tvinga i synnerhet de unga flickorna till extra inkomster. Så länge den betalande parten i prostitutionsförtelsen är så oerhört frikostig och ansvarslös som nu är fallet, så länge kommer det också att finnas unga flickor, som välja denna väg såsom den mest inkomsträngande. För att belysa detta slag av arbetslöshet behövs man inte taga ett så drastiskt exempel som chefen för en stor firma i Göteborg, som på ett av sina biträdens begäran om löneförhöjning svarade: »Fröken, som ser så bra ut måtte väl kunna skaffa sig hur mycket extra som helst.» Det finns närmare till hands liggande exempel. I dagens tidning finna vi relaterade förhållanden vid ett varuhus här i Stockholm, där flickorna få gå på skolorna, utföra ett tungt och påfrestande arbete för ett kronor. Lev på den summan i Stockholm, den det förstår!

Må det nuvarande systemet komma bort och må alla goda krafter i samhället enas om att skydda och hjälpa till rätta dem som icke kunna taga vana på sig själva! I denna punkt inavstämning vi helt med Svenska Morgonbladets slutkläm med dess förslag, som gör att det nuvarande utformda, hopplöst ineffektiva systemet skall få fortfara. Tidningen väntar sitt hopp till den nya kommitté, som har saken under utredning och får man fatta frågan som en pricking för kommittén, så är den i detta avseende befogad. En mängd förarbeten hade redan vidtagits, då ju som bekant redan två, fullständiga förslag förelagat och livgivits. På ett mycket emellerit kommitténs betänksamma förslag färdigt. Då torde vi återkomma.

Men tyvärr är det så, att lagar äro mycket otympliga instrument, när de skola mäta de enskilda fallen. När har man sett detta tydligare än ifråga om den ensamma modern som dödade sitt nyfödda barn och i sju långa år förde med sig det lilla barnet och de ohyggligaste samvetslöshet över sin gärning. När kvinnan icke lämnade henne ro angav hon sig själv för polisen och dömdes till fängelse. Kanske det enda starka »pionionsstorm» som detta fall uppväckt till förmån för den dömda kan återskänka henne friheten, men det är ju i så fall ett undantag som kanske aldrig upprepas. I huru många andra fall, som aldrig nå oss, klubbar icke lag och samhällsordning obarnbart generellt.

»Ett fullkomligt upprörande fall har nyligen inträffat här i Stock-

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Målorganslag 3, Stockholm.
Telefon 288, 289.
Familjprät, Hysesändren. Testamenten, Bouppteckningar, Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉN Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgatan 14, Tel. 7575—7576.
F. d. La. Västergatan.
STOCKHOLM.
SPECIALTITEL: Familje och arvskär, Bouppteckningar och testamenten, Förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

TANDLÄKARE
Tandläkare
Carl Gustav Ågeman
(Hänses av Skiepprogan)
Mottagn.tid en översens. Tel. 77015
Medl. av Sthlms tandläkarförening

Tandläkare
NILS GEJROT
Medlem av Sthlms tandläkarfören.
Hornsgatan 54, S. 10.
Mottagn.enl.översens. S. 86198

Tandläkare
GRETA JOHANSSON
St Eriksgratan 102 Tel. 84022
Mottagningstid enl. översenskommiss. Medlem av Sthlms Tandläkarförening

Tandläkare
Alma Österlund
Medlem av Stockholms Tandläkarfören, Adolfr Freestric Kyrkogatan 27-7.
Stockholm, Tel. 4142
Rådfrågnings-tid: Vardagar i 1/2
Andra tider enl. översenskommiss.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå
ansk. ex. sjuksköterskor och enkla, även barnsköterskor.
Vallhallaväg. 18^h, 86181, N. 241 13

Gymnasitidkräkter
av trikt till alla åldrar, av tyg på beställning. Stort lager av N. F. K.-livstycket för barn och vuxna.
Fremadmodon broderie o. smalarie med och utan klack, fänes och kan beställas!
Anna Ahlströms Manufaktur och Kortvaruaffär,
Ölgatan 95. Tel. 50. 31184.

LÄKARE
Doktor Fähræus
Här. 8 Hudsjukdomar Nervsjukdomar
Karlskrona 49, tel. 70718
Mottagn.enl.översenskommiss. Telefonl. 10,30-12

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

CLARTÉ
Tidskrift för socialistisk kultur
Redaktion: Öf. Bernt Almqvist, Fil.änd. Leif Björk, Bladst. MauritzKönow, Öf. Karin Boye
ansvaras Al. Johansson,
Utkommer med 12 nummer per år. — Prensnummer 150. — Pris för helår kr. 150. Lösnummer 25. Örebro.
Adress: Clarté, c/o Box 493, Sthlm.

DROTNINGEN. Novell av Elin Wägner

Inför tioårsdagen

I ett slott lär icke förekomma rum, endast gemak. Här ha vi alltså ett gemak som från golv till tak är fullproppat med minnen, skänkta av en väpnad soth är givmild men här dålig smak. Bland dessa minnen står en schalings, gråslig nog för även den vara ett minne. På den ligger bland kuddar en äldre distingerad, den dyrbart klädd och skickligt kammand enligt modets föreskrifter från år 1900. Hon bär till och med hängor, men icke ens de kunna göra henne riktigt löjlig, ty hennes hållning är värdig, och hennes tårda ansikte uttrycker tålmod och vänlighet.

Vid skrivbordet, som står ett stycke ifrån, men så att det bekvämt kan överskådas från chaisongen, sitter en ung flicka böjd över ett papper med penna i hand. Den som trädde in och såg scenen framför sig, skulle ta för givet att här var en ung sekreterare, som tog ner diktat åt en betydande dam med stor korrespondens. Den äldre damen talar nämligen långsamt och länge med flytande, bildad röst, och de yngre damen arbetar med sin penna utan avbrott. Dessutom ser man på flickans dräkt, att hon är en liten kadetly. Hon är klädd efter sista modet bland de små självförsörjande detta år: kort veckad svartruttig kjol, vit skjortblus och däröver svart sammetväst, med bjärta klädesapplicationer.

Emellertid kan det som är invigd berättat, att det är en flicka vid skrivbordet som lanserat detta mod över en hel kontinent. Hon är drottning, och om en vecka skall hon börja regera sitt land. Denna drottning kunde bland mycket annat även stenografiera. Men det var icke vad hon gjorde nu. Hon ritade en kog som hon, medan monologen flöt vidare, tyllde och överflydde med blommor. När den

icke rymde flera, skrev hon därunder: till Edward från Elisabeth.

— Vad gör du? frågade sluttigen modern. Hör du alls inte på frökn? Drottningen såg upp från sitt verk och fäste på moderns sin stadiga blick på honom som kunde hålla kvar hos vem som helst hur länge som helst. Man sade till och med om den, att det var en sällsam blök, och det var den. Mycket få ögon i denna värld ha aldrig grumlat av frukten eller mörknat av skam. Det är därför från blet slagen av förvåning, då man möter en fullkomligt öppen och obekymrad blök, sådan som drottningen var.

— Jo, jag hör på, sade hon. Men jag tror jag vill friar till honom. Han kunde säga ja.

Ånkedrottningen var beredd på svårigheter. Det var ju naturligt att en ung kvinnas blygsamhet måste resa sig mot att överta den manliga rollen i kärleksvälet.

— Det är inte tal om att vi ska friar till honom, sade hon. ehuru — som drottningen oförligt konstaterade — det inte under den sista halvtimman varit tal om annat. Om han får lov, kommer han att förslå sig i dig och anhölla om din hand.

— Om han får lov, opponerade drottningen. Hon reste sig upp och ställde sig bredvid den händerna i samhetsvästens djupa fickor. »Få lov» är ju frieri. Stackars mamma tror visst att det är statkonst att ge saker falska namn. I alla fall, så vill jag icke ge honom lov.

— Kommer du ihåg honom? frågade modern från lionen gången, där detta samtal. Den där friska hjuktiga sjökadetten som visade os omkring på sin jagare under det stora flötesbesök år 1913?

Den gången hade drottningen varit sju år, men hon kom ihåg honom. Ty redan då hade någon bekämfärd person viskat något om att den unge prinsen kunde passa till henne.

— Den lilla drottningen. I anledning härav hade hon ställt förärliga frågor på sina lärare för att utröna vad uppgift drottningens man väl kunde ha i hennes rike.

I stället för att svara på moderns fråga, gick hon ett par varv i rummet och slog ner två minnen. Slutligen stannade hon igen framför modern. Ögonen sågo obekväliga ut, och under dem djupnade de linjer, en svagt böjd och en litet skarpare böjd, som antydde dynastiens ofrilliga ögonpar.

— Jag skulle förakta, sade hon, varje karl som täcktes ta platsen vid min sida som sällskapsman och barnafar. Varför? Jo, ty jag skulle förutsätta att han gjorde det med en inre motvilja och för försörjningen.

— Elisabeth!

— Ja, får jag inte säga vad jag tänker? Det är ju mig det angår. Tänk efter själv, mamma. Hur skulle det vara att alltid få följa med på sladden i kraft av ditt erotiska förhållande till en person, att leva utan ordentligt arbete och ansvar och att få tåla hövliga tilläggelser att inte lägga sig i om du försökte göra en insats?

— Det förefaller mig, sade änkedrottningen med förkrossande jämmod, som om du på pricken skildrade din svärter. Det föll mig aldrig in, att den skadade min värdighet.

— Nej, det tror jag nog, sade drottningen snabbt, men en sådan högfärd kommer ingen man upp till. Nej, honom och hans värdighet finge man envarligen påpeka. Jämmt skulle han ha känsior som måste skonas. Men sånt har jag inte tid med om jag ska hinna sköta det här landet väl.

— Tant Victoria hade ett större nådan än du att regera, och han likväl med att öva lite kvinnligt takt. Svarade änkedrottningen med samma milda ljud. Varför skulle din gemål alltid hålla dig i kjolarna? Edvard är så road av att skriva och så har han sin musik.

— Har han inga flera husliga ta-

langer? frågade drottningen bitande.

— Vi ska inte tala mer om honom om det ska ske i den tonen, svarade änkedrottningen. Det finns ingen anledning att göra sig löjlig över honom. Jag ska ge Agneta en vink om att han inte bör komma den niende.

— Ja, gör som mamma vill, jag ger inga återbud, eftersom jag bjudit honom oskyldigt utan biavskier. Mamma vet bäst själv hur långt mamma har gått. Men vidtala ingen annan, ty jag ännar inte giftra mig.

Det finns inga skäl varför jag skulle underkasta mig något dylikt.

Modern ryckte inte fram med tronföljden. Den börde till det som helst borde vara underförstått i denna sak. Så hade det varit när hon själv hämtades till landet för 27 år sen. Så hade det varit under de fem första fasans åren av hennes äktenskap, då hon inga larm fick, och berömda kvinnokålar från hela världen synade och fingrade henne.

— En kvinnas lik kan inte vara lydigt och fullständigt, om det ska levas utan kärlek, sade hon i stället.

— Jag tänker inte det heller, svarade drottningen enkelt. Hon stod vid fönstret och såg ut över slottsgården, där man redan snickrade upp stommen till en åreport för den niende, då hon skulle börja regera. Djupt inne bar hon på en orberad sinnesrörelse. Hon var full av spänning, förväntan och glädje. Men av allt detta visade hon ingen någonting.

Ånkedrottningen, nyss så gripen över att tiden nu var inne att tala med dottern om kärlek, började gråta över de hemska avskier hon förträtt med sitt sista uttrände. Drottning-kunde sluttigen inte längre ignorera de klagande ljud hon hörde bakom sig och sade:

Gråter du för att jag tänker ta en gunstning? Har du inte läst i historien om Kristina av Sverige, Elisabeth av England och Katarina den andra? Det bör ju till!

— Din jargong är cynisk, Elisabeth.

— Och Ers majestäts är småborgerlig.

— En drottning får lov att vara otalig.

— En drottning måste vara kärleksfri för det är ett hundgöra. Otaligheten och stuligheter bör öhop, där har jag sett i familjen, fortsette hon djärt och ganska taktlöst. Men jag är frisk som en nötkärra och kan inte var alltför god. Vidare har jag gott minne, flit, ärlighet och oförskräkthet. Därmed får det vara nog.

— Du har också en alltför lysande begåvning, sade modern, för att inte förstå.

— Har jag det också? sade drottningen. Var jägd med det då, mamma. Hur till kunde det inte ha hänt, att du fått en liten idott till dotter.

— Hon gick fram till modern, kyssade henne om och avbedjande och gick till dörren med snabba steg. Men som om hon ännu en gång ville be om ursäkt, vände hon om vid dörren, kom tillbaka och kyssade modern en gång till.

Ånkedrottningen föll genast till förgå för detta extra besök på omhöt.

— Elisabeth, sade hon, det är så ljvtt att vara mor...

— Å, jag tycker du just nys fått prova på motsatsen, svarade dottern generad.

— så ljvtt, att jag inte kan utärda, att du inte skulle få erfara de fröjder jag upplevt genom dig.

— Man kan inte ha allt, sade drottningen värdvisst. Det är mycket nogt att få bli drottning. Skall man vara det med fart, så blir gorsen, och smingna runt till hindern. Inte kan man heller lägga folkets barn till bröstet som Maria Terezia. Det är sånt som bara kan göras en gång i världshistorien.

Ånkedrottningen ruskade på sig som om hon fått en skopa kallt vat-

ten. Den 11 november inföll 10-årsdagen av vapenutlöstandet. Även här hos os märktes en smula, icke mycket. Fred var i varje fall ett inlägg i slottet bland många andra. Man får icke begära något så fantastiskt som att folk skall intressera sig för den största frågan i vår tid, den på vars avgörande deras och deras barns framtid beror.

Det vare mycket att säga om den period som gått, kätnekänt och som den är människligt jäteknapp med sig själv för att bestå sig ut här av med kriget. Men här bara tillräcka om vad som hänt just i år och som tyckes ge detta år dess särskilda betydelse.

I år ha stora luftmanövrer hållits över världens största huvudstäder. I år ha generalstaterna slagit sig ned att dra konklusionerna därav och funnit att de icke måste uppenbara att skydda en världstat mot ett luftanfall. Frankrike t. ex. håller 2.000 försvars- eller jagareoplaner på ben, kan icke löva att flyda Paris mot ett överraskande besök av en luftflotta. Och kommer väl en sådan försök med de senaste typerna i gas- och brandbomber, då är Paris' öde beseglat.

Utomlands är man inte så enfaldig, att man lärar som om lugnet hade hänt, vilket är attityden här hemma, där man smurrar på med de gamla termerna och de

ten över alla sina landsmoderliga och mormoderliga dömmar.

— Du kommer säkert att hitta på något annat sätt att göra dig ryktbar, sade hon klagande.

— Ja, var mamma lugn, sade drottningen med ett hemlighetsfullt leende, i högsta grad ägnat att oroa modern.

När hon gått hittade änkedrottningen den blomsterfyllda korgen som låg kvar på skrivbordet. Med en huvudsakning över drottningens örnkrans goda minne, stöppade hon in den i sin skrivportfölj för att komma den för sin inträdande uppvaktning, och där glömde hon den i sin tur.

Mitt i förberedelserna för avresan till festigheterna den niende fick herrinnan Agneta brev från sin kära väninna Louise att hennes dotter Elisabeth inte för ögonblicket hade tid att tänka på sin lycka, var för det kanske vare bäst att spara Edvard till ett lägligare tillfälle. Hon blev förfädd över, vilket hon inte kan minna sig, att hon samtidigt räddade hon i byrden, ty hon värdade icke omfala för Edvard, att hon friat för honom och fått korgen.

— Du slipper resa om du inte vill, sade hon till modern. Men du vill inte slippa. Han som du är intresserad av den lilla släktingen och lovade sig mycket nöje av att se på när hon började regera. — Gud allna vet, sade han, om hon avslutar en epok eller inleder en. Om hon är den sista drottningen eller den första. Men vad han menade därmed var för modern ett fördömt tal lik som det mesta han sade. Hon blir nog den sista, tänkte han. För kvinnorna har inget korage.

Han visste att smuttsindningen i drottning Elisabeths huvudstad ofentligtgjort en artikel om honom med porträtt, där han framställdes skymfakt i bäge. Det skulle vara en tydlig anspelning på hans framtid som prinsgemål. I hans förtvånade kunde inte ens denna tidning finna något stoff till förlöjliggande av hans fruntimmeraktighet. Han hade under kriget verksamt deltagit i upprätthållande av den stora hungerlockaden, och kunde räkna sig över hur många hundratusen döda som helst till goda. Efter detta borde ju en karl fått vara karl hela sitt liv, om någon rättvis funnits. Men ehuru karl över det öde som måste övergå varje gift par, så han överträdde det tungturliga drottningens gränser, avskräcktes han icke. Han hade en sälsyn och dyrköpt egenskap: han var bortom vad folk sade eller tyckte om honom. Han var den

gamla för länge sen utdömda argument. Utomlands händer det att kloka hämnar ta sig en allvarlig fundare över vad som hänt. Man är kanske inte alls pacifist, men det vare ju dräktigt att inte begnads fakta. När nya revolutionerande förhållanden inträffat genom det tysta laboratorieriskt jaktom alla gränser, så får man ju lov att ta hänsyn däri. Om granstaten icke kunna föra krig med mindre än att förlita varann, så få de låta bli, hur tråkigt och besvärligt det än må vara, på grundval av det tillmodet och den tankesträngning som kräves för att komma överens på fredlig väg.

Det är den kruskaken som börjar slå igen i detta år, och därför kan detta år bli en vändpunkt.

Gud förlåt dem som föröka att föreläsa bort människors syn, händer det sågott, bryter gaskrutt ut, som kameran levande eller döda att förlita dessa moriska dmbildare.

Festens studier äro för närvarande inte sprida uppmärksam om något just nu. De ha talat om att vi icke kunna försvåra oss, och andkågs därför att vara köpta av Sovjet. Det är verkligen ett dligt argument. Finns det ingen bättre att komma med. Nej, tydligen icke. Låt oss ta anklagen och fortsätta.

Devinex

högmögida man, vars tillvaro drottning Elisabeth så tvärsäkert förnekade.

Redan den åttonde inträffade han med sina föräldrar i den fruntimmerda då huvudstaden, före alla andra anförvarer. Och drottningen måste själv fara ner och ta emot honom vid stationen, hur bråttom hon än hade med att prova kläder och läsa på ceremonielte.

Det ville sig inte bättre än att hon inte kände igen honom när han steg ur läget. Än värre, hon begick det oförlåtliga felet att inte genast fatta att detta måste vara Edvard. Hon såg att han märkt hennes tecken och sade som det var; jag kände inte igen dig, du har blivit så civil.

— Riktigt ännmärkt, sade han.

Vid det privata teat, strax efter ankomsten till kungliga slottet, suto de båda gamla furstinnorna och rojade sig invärtes under allt yttre åkårskvädd. Ingen av dem umnade sitt barn åt den andra, nu vid närmare skärskådan.

— Hur kunde Louise påstå att Elisabeth är sö, tänkte den ena. Hon har ju så stora händer att hon måste ha flickor åt dem. Hon lägger benen över varann som Edvards första informator som jag avskedade. Och hon har kinder så röda som en meferska.

Forts.

allra gifta läsa den — och alla ogifta Poul Bjerre Aktenkapets omdaning Den erfarna sjuklakaren prävar här samlat psykologiska förutskningar och grankar tillfällen för utveckling till ett bättre tingens tillstånd. Fier lävder bl. a. Kamrat-äktenskaps ingen lösning — skilsmässan antikerad — hemgenomsäktenskap och äktenskap ej detsamma — att binda sig helt förutsätter heroism. — klok och sund, fri från färdmaner och förtvågade sländpunkter. Stockh. Dagbl. 207 st. 6:50, inh. 7:25. I alla bokläder. Bokförlaget NATUR och KULTUR. Stockholm.

Två nya ESTAUNIE DET FÖRBORGADE LIVET Roman. Pris 5/75 DE ENSAMMA Berättelser. Pris 5/- kr. Den publik, som söker verklig kvalitetslitteratur, på denna utmärkte prov på icke något uppskattade författare såslynt nokta skilningskonst. Tiden